

Sygn. akt V CSK 492/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa P. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego [...]

przeciwko J. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 25 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego

w [...]

z dnia 2 marca 2016 r., sygn. akt I ACa .../15,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania
oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Strona powodowa P. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty [...] domagała się zasądzenia solidarnie od pozwanych Zakładów Przetwórstwa Tworzyw E. sp. z o.o. w C. i J. P. kwoty 22 703 641,97 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2015 r. Sąd Okręgowy zwiesił postępowanie w stosunku do Zakładów Przetwórstwa Tworzyw E. sp. z o.o. w C. na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c., ze skutkiem na dzień 4 grudnia 2014 r., z uwagi na ogłoszenie jej upadłości obejmującej likwidację majątku.

Wyrokiem częściowym z dnia 21 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] zasądził od pozwanego J. P. na rzecz strony powodowej kwotę 6 395 713,87 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 sierpnia 2014 r. oraz kwotę 25 019 zł tytułem kosztów procesu, zaś w pozostałej części powództwo oddalił.

W uzasadnieniu ustalił m.in.: W dniu 20 września 2005 r. PKO BP S.A. w Warszawie (dalej: „Bank”) zawarł ze stroną pozwaną Zakładami Przetwórstwa Tworzyw E. sp. z o.o. umowę nr 20/2005 o udzielenie gwarancji bankowej, na podstawie której Bank udzielił gwarancji bankowej spłaty dwóch pożyczek do wysokości 15 400 000 zł na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Według umowy, w przypadku nieuregulowania przez stronę pozwaną zobowiązań wobec pożyczkodawcy i wypłaty przez Bank kwoty z tytułu gwarancji, Bank w dniu dokonania wypłaty udziela stronie pozwanej kredytu na warunkach określonych w umowie, a strona pozwana zobowiązuje się do spłaty kredytu wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami. Do umowy tej został zawarty aneks nr 1a z dnia 19 lutego 2009 r. Z kolei pozwany J. P. złożył do umowy gwarancji bankowej oświadczenie o udzieleniu poręczenia, które objęło zobowiązanie do kwoty 23 408 000 zł. Poręcznie zostało określone jako nieodwołalne i ważne do 20 lutego 2017 r.

Strona pozwana Zakłady Przetwórstwa Tworzyw E. sp. z o.o. przestała realizować zobowiązania wynikające z tej umowy i w związku z tym Bank wezwał pozwanego J. P. do realizacji zobowiązania z tytułu udzielonego poręczenia. W

dniu 18 kwietnia 2011 r. Bank wystawił w stosunku do pozwanej spółki bankowy tytuł egzekucyjny nr 24/2011, który obejmował zobowiązania z umowy gwarancji bankowej nr 44/2005, opiewające na kwotę 15 217 304,69 zł, któremu postanowieniem z dnia 15 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w K. nadał klauzulę wykonalności. W dniu 28 kwietnia 2011 r. Bank wystawił przeciwko pozwanemu J. P. bankowy tytuł egzekucyjny nr 27/2011 obejmujący zapłatę kwoty 15 217 304,69 zł, któremu Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2011 r. nadał klauzulę wykonalności.

Wszczęte przez Bank postępowania egzekucyjne okazały się bezskuteczne i ostatecznie zostały umorzone postanowieniami z dnia 25 listopada 2010 r. i z dnia 16 czerwca 2011 r., natomiast tytuł egzekucyjny przeciwko J. P. został zwrócony w dniu 14 lipca 2011 r.

W dniu 4 czerwca 2012 r. PKO BP S.A. w Warszawie zawarł ze stroną powodową umowę sprzedaży wierzytelności, w której Bank stwierdził, że na dzień 29 lutego 2012 r. przysługiwało mu 2036 bezspornych i wymagalnych wierzytelności pieniężnych o wartości 278 395 219,56 zł, które określono w załączniku nr 1 do umowy. Strona powodowa kupiła te wierzytelności wraz z wszelkimi zabezpieczeniami.

Pismami z dnia 1 lipca 2014 r. strona powodowa wezwała pozwanych do zapłaty. Ponadto wystąpiła do Sądu Rejonowego w C. o zawezwanie do próby ugodowej - termin posiedzenia został wyznaczony na dzień 2 września 2014 r.

W dniu 20 sierpnia 2014 r. strona powodowa wystawiła wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego określające wysokość wierzytelności i ich podstawę, zaś kolejne takie dokumenty wystawiła 24 listopada 2014 r.

W rozważaniach prawnych Sąd pierwszej instancji wskazał, że poręczenie J. P. zachowało ważność jedynie w odniesieniu do należności wynikających z gwarancji bankowej nr 44/2005 i w zakresie dochodzonej kwoty strona powodowa udowodniła jego zasadności oraz wysokość dołączonymi wyciągami z ksiąg funduszu, bankowymi tytułami egzekucyjnymi, załącznikiem do umowy sprzedaży wierzytelności oraz wnioskiem o ogłoszenie upadłości pozwanej spółki. Samo

zaprzeczenie przez pozwanego wysokości wierzytelności bez podania konkretnych zarzutów co do sposobu jej obliczenia nie jest wystarczające.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia, Sąd Okręgowy wyjaśnił, że jakkolwiek w umowie gwarancji nie określono wprost terminu płatności należności na rzecz Banku, to jednak z aneksu z dnia 19 lutego 2009 r. wynika, że umowa ta była realizowana, wskutek zmiany jej treści ugodą z dnia 15 grudnia 2008 r. Do przerwania biegu przedawnienia doszło w dniu 1 sierpnia 2011 r. na skutek wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, a następnie w związku z wniesieniem wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację pozwanego J. P. Sąd drugiej instancji nie podzielił zarzutu nierozpoznania istoty sprawy wskutek pominięcia ustalenia daty wymagalności należności wynikających z poręczenia udzielonego na zabezpieczenie gwarancji bankowej nr 44/2005, bowiem ustalenie, że umowa gwarancji była ważna do 20 lutego 2014 r. i w toku jej realizacji została zmieniona ugodą z dnia 15 grudnia 2008 r., i następnie była wykonywana, na co wskazuje aneks z dnia 19 lutego 2009 r., stanowi wystarczającą podstawę dla oceny wymagalności roszczenia. Również zarzut naruszenia art. 252 k.p.c. zdaniem Sądu Apelacyjnego nie mógł odnieść zamierzonych przez pozwanego skutków prawnych, bowiem Sąd Okręgowy nie uznał wyciągów z ksiąg powodowego funduszu za dokumenty urzędowe, a tym samym nie doszło też do naruszenia art. 194 ust. 1 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych, bowiem Sąd pierwszej instancji czyniąc ustalenia faktyczne mające znaczenie dla określenia zasadności i wysokości dochodzonego roszczenia uwzględnił także umowę nr 20/2005 o udzielenie gwarancji bankowej, bankowe tytuły egzekucyjne, którym zostały nadane klauzule wykonalności, załączniki do umowy sprzedaży wierzytelności oraz wnioski o ogłoszenie upadłości.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że zawarcie ugody w dniu 15 grudnia 2008 r. dotyczącej wykonywania umowy gwarancji nr 20/2005, doprowadziło do przerwania biegu przedawnienia stosownie do art. 123 § 1 pkt 2 k.c. Z kolei zawarcie w dniu 19 lutego 2009 r. aneksu do tej umowy dowodzi, że była ona wykonywana. Pismem z dnia 31 sierpnia 2009 r. Bank poinformował pozwanego o ponad 60 - dniowym

przekroczeniu terminu płatności przez dłużnika głównego. Zatem z tego wynika, że świadczenie powinno być spełnione pomiędzy dniem 20 lutego 2009 r., a końcem czerwca 2009 r. i w tym okresie rozpoczął się bieg trzyletniego terminu przedawnienia. Jego przerwanie nastąpiło na skutek wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawnemu przeciwko pozwanemu, a kolejne przerwanie miało miejsce na skutek wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

W skardze kasacyjnej, pozwany J. P. zaskarżył wyrok Sądu drugiej instancji w całości. Zarzucił naruszenie prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 386 § 4 k.p.c. na skutek pominięcia podniesionego w apelacji zarzutu nierozpoznania istoty sprawy, z uwagi na nieoznaczenie terminu wymagalności dochodzonego przez stronę powodową roszczenia, co miało znaczenie dla oceny zarzutu przedawnienia; art. 253 k.p.c. w zw. art. 6 k.c. przez przerzucenie ciężaru dowodu przeciwko dokumentowi prywatnemu na stronę zaprzeczającą, czyli na pozwanego odnośnie do wysokości i wymagalności roszczenia. Ponadto zarzucił naruszenie art. 118 k.c. w zw. z art. 120 § 1 k.c.

We wnioskach skargi domaga się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającego go wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2015 r., V CSK 677/14, nie publ.). Ponadto, sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu właściwe prawo materialne (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Dlatego sąd rozpoznający apelację powinien odnieść się do wszystkich tych zdarzeń i zarzutów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym,

które mogły spowodować skutki materialno - prawne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2015 r., III CSK 401/14, nie publ., wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 314/11, nie publ. oraz dnia 7 listopada 2013 r., V CSK 550/12, nie publ.).

Stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę kasacyjną można oprzeć na naruszeniu przepisów prawa procesowego, o ile mogło mieć istotny wpływ na wynik zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Skarżący trafnie zarzuca w skardze kasacyjnej, iż pomimo stosownego zarzutu zawartego w apelacji, również Sąd drugiej instancji nie poczynił ustaleń faktycznych dotyczących daty wymagalności dochodzonego przez stronę powodową roszczenia, a kwestia ta miałaby również pośrednie znaczenie dla poczynienia ustaleń odnośnie do wysokości tego roszczenia. W konsekwencji uchybienie to miało istotny wpływ na prawidłowość zastosowania prawa materialnego w związku z podniesionym przez pozwanego - jako poręczyciela zobowiązania pozwanej spółki z tytułu umowy gwarancji, zarzutem przedawnienia.

Sądy obu instancji powołały się na zawartą pomiędzy Bankiem a pozwaną spółką ugodę z dnia 15 grudnia 2008 r. (do której strony umowy gwarancji nr 20/2005 odwoływały się w aneksie nr 1a z dnia 19 lutego 2009 r. do umowy nr 20/2005), która miała być dowodem na wykonywanie umowy gwarancji nr 44/2005, udzielonej na podstawie umowy gwarancji nr 20/2005 z dnia 20 września 2005 r., jednak ugoda ta nie została przedłożona przez stronę powodową, a w związku z tym nie wiadomo jaka była jej treść, tym bardziej że według Sądu Apelacyjnego właśnie ta ugoda miała doprowadzić do przerwy biegu przedawnienia. Jednak w innym miejscu pisemnych motywów rozstrzygnięcia, Sąd Apelacyjny z pisma z dnia 31 sierpnia 2009 r., w którym Bank poinformował pozwanego o ponad 60 - dniowym przekroczeniu terminu płatności przez dłużnika głównego, wywodzi, że świadczenie powinno być spełnione pomiędzy dniem 20 lutego 2009 r., a końcem czerwca 2009 r. i w tym okresie rozpoczął się bieg trzyletniego terminu przedawnienia. Z kolei Sąd Okręgowy nie ustaliwszy, kiedy roszczenie strony powodowej stało się wymagalne, przyjął, iż pierwsze przerwanie biegu przedawnienia roszczenia nastąpiło 1 sierpnia 2011 r. na skutek wniosku o nadanie

klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Pozwana spółka przed zawieszeniem w stosunku do niej postępowania w związku z ogłoszoną upadłością, określała wymagalność roszczenia jeszcze w innym terminie (k. 160).

Zachodzące w rozumowaniach Sądów obu instancji braki, niedokładności i sprzeczności ustaleń w kwestii daty wymagalności dochodzonego przez stronę powodową roszczenia i przerwy biegu przedawnienia są wynikiem nie uwzględnienia możliwości niezależnego biegu terminów przedawnienia roszczeń w stosunku do dłużnika głównego i poręczyciela, a w konsekwencji możliwości przedawnienia roszczeń wobec nich w różnych datach, jakkolwiek poręczyciel ze względu na akcesoryjny charakter swojego zobowiązania jest uprawniony do podniesienia przeciwko wierzycielowi nie tylko zarzutów wynikających z łączącego ich stosunku, ale także i zarzutów, które przysługują dłużnikowi głównemu wobec wierzyciela (art. 883 § 1 i 2 k.c.), w tym zarzutu przedawnienia roszczenia w stosunku do dłużnika głównego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2008 r., I CSK 212/08, nie publ.). Dlatego zasadniczą kwestią pominiętą przez Sąd drugiej instancji, a trafnie zarzucaną przez skarżącego w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), jest ustalenie daty wymagalności w stosunku do pozwanej spółki jako dłużnika głównego roszczenia w zakresie, w jakim zostało zasądzone zaskarżonym wyrokiem.

Przedstawiona przez stronę powodową umowa nr 20/2005 z dnia 20 września 2005 r. o udzielenie gwarancji, od której sądy *meriti* powinny rozpocząć analizę stanu faktycznego jest niekompletna (k. 69), bowiem po § 2 następuje § 6, który odwołuje się do § 5. Według § 6 ust. 1 zadłużenie, o którym mowa w § 5 staje się wymagalne w dniu, w którym PKO BP S.A. dokonał wypłaty własnych środków z tytułu udzielonej gwarancji. Zgodnie z § 1 ust. 1 tej umowy, PKO BP S.A. udzieli gwarancji bankowej spłaty dwóch pożyczek do wysokości kwoty 15 400 000 zł ważnej do 20 lutego 2014 r. na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Stosownie do § 2 ust. 1, w przypadku nieuregulowania zobowiązań wymienionych w § 1 ust. 1 i wypłaty z tytułu gwarancji przez PKO BP S.A., w dniu dokonania wypłaty, udziela pozwanej spółce kredytu na warunkach określonych w niniejszej umowie, która zobowiązuje

się do spłaty kredytu wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami należnymi z tego tytułu. Jak wspomniano wyżej, nie została przedstawiona przez stronę powodową ugoda z dnia 15 grudnia 2008 r., na którą powołały się strony aneksu nr 1a do umowy nr 20/2005 (k. 70/2), który to aneks również jest niekompletny.

W dniu 20 września 2009 r. pozwany J. P. udzielił poręczenia za zobowiązania pozwanej spółki wobec PKO BP z tytułu udzielenia gwarancji bankowej nr 44/2005 do wysokości 15 400 000 zł, ważnej do dnia 20 lutego 2014 r. na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na zabezpieczenie zobowiązań pozwanej spółki z tytułu dwóch umów pożyczek z dnia 25 maja 2005 r., udzielonej umową gwarancji nr 20/2005 z dnia 20 września 2005 r. Poręczenie to obejmowało zobowiązania do kwoty 23 408 000 zł, z ważnością do 20 lutego 2017 r. i aktualizowało się niezwłocznie po zawiadomieniu poręczyciela przez wierzyciela o opóźnieniu w spłacie całości lub części poręczonej wierzytelności (k. 91).

Brak ustalenia przez Sąd drugiej instancji daty i wysokości dokonanej przez poprzednika prawnego strony powodowej na podstawie umowy gwarancji z dnia 20 września 2005 r. wypłaty świadczenia na rzecz beneficjenta tej gwarancji, uniemożliwia prawidłowe zastosowanie zakwestionowanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego, tj. art. 118 k.c. w zw. z art. 120 § 1 k.c. Gdyby bowiem okazało się, że świadczenie z tego tytułu stało się wymagalne w związku z wypłatą na rzecz beneficjenta gwarancji przed 15 grudnia 2005 r., to nawet przy założeniu, że została zawarta w dniu 15 grudnia 2008 r. pomiędzy poprzednikiem prawnym strony powodowej a pozwaną spółką ugoda dotycząca umowy gwarancji, zważywszy na przyjęty przez Sąd drugiej instancji 3 letni termin przedawnienia, roszczenie z tej umowy, spełnienie którego zostało poręczone przez pozwanego J. P. uległoby przedawnieniu. Skuteczność podniesienia przez poręczyciela zarzutu przedawnienia roszczenia wierzyciela w stosunku do dłużnika głównego, ze względu na akcesoryjny charakter zobowiązania poręczyciela spowodowałoby, iż dokonane przez wierzyciela, po upływie terminu przedawnienia roszczenia w stosunku do dłużnika głównego, zawiadomienie poręczyciela o opóźnieniu w spłacie przez dłużnika głównego nie mogłoby skutkować wymagalnością

zobowiązania poręczyciela, a w konsekwencji rozpoczęciem przeciwko niemu biegu terminu przedawnienia.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 września 2016 r., IV CSK 760/15, nie publ. wskazał, że na gruncie art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (j. t. Dz. U. 2016, poz. 1896), w brzmieniu sprzed jego nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 19 stycznia 2013 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz ustawy o funduszach inwestycyjnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 777), domniemanie zgodności z prawdą danych ujawnionych w wyciągu funduszu sekurytyzacyjnego należy wiązać ściśle tylko z tymi okolicznościami, które według przepisów szczególnych powinny być przedmiotem zapisów w księgach rachunkowych prowadzonych przez fundusz sekurytyzacyjny. W konsekwencji dane w księgach rachunkowych oraz wyciągu z tych ksiąg mogą stanowić jedynie dowód tego, że określona wierzytelność jest wpisana w księgach rachunkowych względem konkretnego dłużnika na podstawie zdarzenia opisanego w tych księgach, np. cesji wierzytelności. Nie stanowią jednak dowodu na skuteczność dokonanej cesji wierzytelności oraz istnienia i wysokości nabytej wierzytelności. Okoliczności te, w razie ich kwestionowania przez stronę przeciwną, powinien wykazać fundusz odpowiednimi dowodami, zgodnie z ciężarem wynikającym z art. 6 k.c.

W związku z tym, skarżący trafnie również zarzucił błąd Sądu drugiej instancji w zakresie oceny rozkładu ciężaru (art. 6 k.c.) w kwestii wykazania wysokości roszczenia dochodzonego przez stronę powodową w stosunku do pozwanego jako poręczyciela, która to okoliczność ma znaczenie dla ustalenia daty wymagalności tego roszczenia w związku z podniesionymi przez pozwanego w sprzecznie od nakazu zapłaty zarzutem przedawnienia oraz zarzutem niewykazania przez stronę powodową wysokości roszczenia (k. 150). Z powołanych przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodów nie wynika kiedy i w jakich kwotach nastąpiła wypłata przez poprzednika prawnego strony powodowej świadczenia na rzecz beneficjenta umowy gwarancji nr 20/2005 z dnia 20 września 2005 r. zawartej pomiędzy poprzednikiem prawnym strony powodowej a pozwaną spółką.

Z tych względów, Sąd Najwyższy rozstrzygając skargę kasacyjną pozwanego orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

kc

aj